

THE ROLE OF THE PROFESSIONAL STUDY OF TOURISM AND SPORT MANAGEMENT IN TOURISM DEVELOPMENT OF MEĐIMURJE COUNTY

ULOGA STRUČNOG STUDIJA MENADŽMENT TURIZMA I SPORTA U RAZVOJU TURIZMA MEĐIMURSKE ŽUPANIJE

BRESLAUER, Nevenka; MIROSLAV, Damira & TRSTENJAK, Mirjana

Abstract: *This paper analyses the role of the Professional study of tourism and sport management in tourism development of the Međimurje county. The underlying theory says that human capital is essential for tourism development. To support the theory a survey has been undertaken involving 30 business subjects in tourism. The Aim of the survey was to establish their attitudes toward the role of educated work force in achieving success.*

Key words: *regional development, tourism, professional study of tourism and sport management*

Sažetak: *Ovaj rad analizira ulogu stručnog studija Menadžment turizma i sporta u razvoju turizma Međimurske županije. Teorija govori da je za razvoj turizma najznačajniji ljudski kapital. Da bi empirijski istražili teoriju provedeno je istraživanje koje je uključivalo 30 poslovnih subjekata u turizmu. Cilj istraživanja bio je utvrditi stavove o ulozi obrazovane radne snage u ostvarivanju uspješnog poslovanja.*

Ključne riječi: *regionalni razvoj, turizam, stručni studij Menadžment turizma i sporta*

Autors' data: Nevenka **Breslauer**, prof. dr.sc., Međimursko veleučilište u Čakovcu, dekanat@mev.hr; Damira **Miroslav**, mr.sc., Međimursko veleučilište u Čakovcu, dmiroslav@mev.hr; Mirjana **Trstenjak**, Međimursko veleučilište u Čakovcu kadrovska@mev.hr

1. Uvod

Turizam ima izuzetnu važnost za gospodarstvo čitavog niza turističkih receptivnih zemalja u koje se ubraja i Hrvatska. Prema podacima Svjetske turističke organizacije, prihod od turizma u 2008. godini iznosio je 642 milijardi eura, što čini gotovo 30% svjetskog izvoza usluga. Relativni udjeli usluga u ukupnom BDP-u kontinuirano rastu. Međimurska županija smještena je u kontinentalnom dijelu Hrvatske, a njena se turistička ponuda sve brže razvija i bilježi značajne uspjehe, što nije slučaj s ostalim kontinentalnim dijelovima Hrvatske jer je najveći dio tržišnih kapaciteta smješten u primorskom dijelu Hrvatske. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku od 2004. do 2008. godine bilježi se stalan rast broja noćenja turista u Međimurskoj županiji, kako stranih tako i domaćih (2004. godine ukupan broj noćenja turista bio je 19 312, a 2008 je porastao na 73 296). Također se bilježi porast broja poslovnih jedinica i zaposlenih u ugostiteljstvu (93 poslovne jedinice 2004., 103 u 2007., 499 zaposlenih u toj djelatnosti 2004., a 582 zaposlena 2007.), kao i porast ukupnog prometa u ugostiteljstvu koji je 2004 iznosio 117 306, dok je 2007. iznosio 158 265 (u tisućama kuna). Razvoj turizma navodi se kao jedan od ciljeva i u strateškim dokumentima razvoja Međimurske županije (Regionalni operativni program Međimurske županije za razdoblje 2006.-2013.). [1]

Da bi županija mogla ostvariti postavljene razvojne ciljeve prije svega treba osigurati potreban ljudski kapital. Brojnim empirijskim istraživanjima potvrđena je teorija ljudskog kapitala koju je u ekonomsku teoriju uveo G. S. Becker, a prema kojoj je ključ razvoja upravo ljudski kapital. U turizmu kao izrazito radno intenzivnoj djelatnosti taj se, ljudski faktor razvoja, ne može preneglasiti.

Slijedom prethodno navedenih činjenica izvire cilj i predmet ovog rada, a to je uloga stručnog studija Menadžment turizma i sporta u razvoju turizma Međimurske županije. Rad je strukturiran na slijedeći način: u drugom poglavlju objašnjena je veza između institucija visokog obrazovanja i regionalnog razvoja, u trećem poglavlju se pojašnjava uloga koju navedeni stručni studij ima u razvoju turizma, u četvrtom poglavlju opisuju se primjeri izravne suradnje s gospodarstvom, putem koje se ostvaruje aktivna uloga stručnog studija u razvoju turizma, a u petom poglavlju obrađeni su rezultati ankete provedene na uzorku od 30 turističkih subjekata na području županije s ciljem utvrđivanja stvarnih potreba gospodarstva za obrazovanim kadrovima. Rad završava zaključnim, šestim poglavljem u kojem se još jednom sažeto iznose glavni zaključci rada.

2. Uloga institucija visokog obrazovanja u regionalnom razvoju

Ljudski kapital već je odavno prepoznat kao značajan za ekonomski rast, a sve je veći broj i empirijskih radova koji to potvrđuju. U svojem radu Barro i Lee [2] naglašavaju da je ljudski kapital, pogotovo onaj stvoren obrazovanjem, ključna odrednica ekonomskog napretka. Veći broj ljudi koji se obrazuju znači veći broj vještijih i produktivnijih radnika, koji zauzvrat povećavaju output gospodarstva, visoko obrazovani ljudski resursi pomažu u usvajanju naprednih tehnologija iz

razvijenih zemalja, a sama razina obrazovanja ima snažan utjecaj na socijalnu sliku društva kao što su smrtnost kod djece, broj novorođenih, obrazovanje djece i distribucija dohotka.

Doprinos samih institucija visokog obrazovanja regionalnom razvoju, tema je koja posljednjih godina privlači sve veću pažnju. Međutim, dok je uloga ljudskog kapitala u ekonomskom rastu uglavnom istražena i jasna, uloga obrazovnih institucija još je uvijek okružena brojnim nejasnoćama. Od institucija visokog obrazovanja očekuje se, ne samo da provode obrazovanje i istraživanja, već da igraju aktivnu ulogu u razvoju ekonomskog, društvenog i kulturnog okruženja. Drugim riječima, one imaju regionalnu misiju. U kojoj mjeri su institucije sposobne preuzeti tu ulogu, ovisit će o brojnim okolnostima. Karakteristike svake pojedine institucije, regije u kojoj su locirane te nacionalni okviri očito su vrlo značajni. Istovremeno, postoje znakovi fundamentalne konceptijske i strateške konfuzije. Iako se regionalni doprinos visokog obrazovanja spominje u svakom strateškom razvojnom dokumentu, ostaje nejasno na koji način institucije u stvarnosti funkcioniraju i koje su zapravo njihove nove obaveze. Nema konsenzusa o načinu na koji se provodi suradnja s gospodarstvom niti o relevantnosti pojedinih prioriteta. [3]

3. Stručni studij Menadžment turizma i sporta kao pretpostavka razvoja turizma

Turizam je izrazito radno intenzivna djelatnost. Ta činjenica uvjetuje potrebu za visokokvalificiranim djelatnicima koji će pružati usluge turistima i o kojima će ovisiti kvaliteta usluga u destinaciji. Što se tiče visokog obrazovanja, još uvijek je relativno mali udio visokoobrazovanih stručnjaka u djelatnosti „hoteli i restorani“, a upravo bi te kadrove trebalo poticati na daljnje školovanje i usavršavanje. Na sveučilišnoj i veleučilišnoj razini više fakulteta i visokih škola nudi mogućnost školovanja stručnjaka za različita područja turizma te je potrebno poticati mlade ljude da se obrazuju i svoja znanja stječu upravo u ovom području, jer je Hrvatska razvijena receptivna turistička zemlja. [4]

Budući da je u Međimurskoj županiji prepoznat nedostatak stručnih kadrova iz područja turizma, u akademskoj godini 2009./2010. pokrenut je stručni studij Menadžment turizma i sporta. Cilj stručnog studija je održivi razvoj turizma i sporta, istraživanje i primjena saznanja na tržištu te povezivanje poduzetničkih potencijala koji čine turističku i sportsku ponudu određenog područja. Stoga, u području turističkih i sportskih potencijala, studij usmjerava njihovo obnavljanje, unapređenje i komercijalizaciju. Također, daje smjernice za uvođenje novih turističkih sadržaja i poboljšanje turističke opremljenosti, čime se nadopunjava postojeća ponuda i oblikuje novi, prepoznatljiv turistički proizvod, koji se potom kroz marketinške aktivnosti promovira na turističkom i sportskom tržištu. [5]

Stručni studij Menadžment turizma i sporta edukacijom kadrova stvara pretpostavku i mogućnost da se ostvare zacrtani ciljevi u turizmu i u gospodarskom razvoju ovog područja. Razvojem turizma i sporta uključuje se značajan broj poslovnih subjekata i institucija u provedbi raznih turističkih i sportskih programa. Strateški, ovaj se kraj

može značajnije razvijati kroz turizam i sport jedino uz educirane i stručno osposobljene menadžere turizma i sporta. [5]

4. Suradnja za razvoj turizma

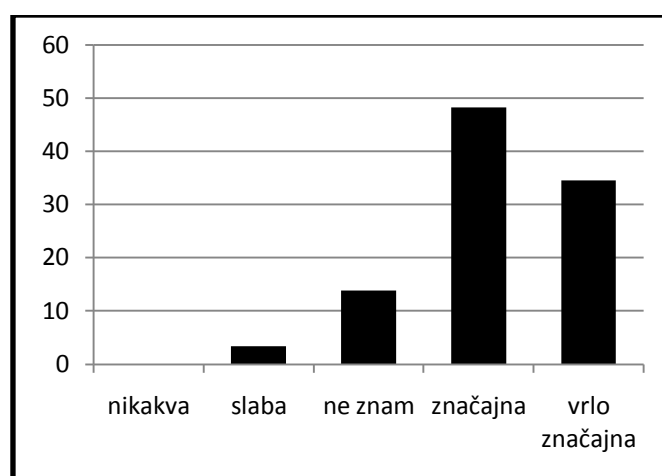
Međimursko veleučilište u Čakovcu, kao institucija visokog obrazovanja kroz svoje aktivnosti uspostavlja suradnju s gospodarskim subjektima i turističkim zajednicama u regiji kako bi pridonijela i aktivno sudjelovala u razvoju turizma Međimurske županije. U organizaciji Međimurskog veleučilišta u Čakovcu i suradnji s Međimurskim savezom sportske rekreacije i Gimnastičkim klubom „Marijan Zadravec Macan“ održan je od 18. do 20. ožujka 2010. godine 1. hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu u Toplicama Sveti Martin. Tema skupa Stručni kadrovi u turizmu i sportu okupila je oko 250 sudionika, a 79 autora prijavilo je 40 radova koji su prezentirani na skupu kao referati, koreferati ili priopćenja te objavljeni u Zborniku radova. Cilj skupa bio je doći do saznanja i pravih pokazatelja o školovanju menadžera i drugih stručnih profila za potrebe turizma i sporta u Republici Hrvatskoj, o znanju i vještinama koje stječu tijekom studija, o mogućnostima zaposlenja u struci, o mogućnostima stručnog osposobljavanja za nova zanimanja u turizmu i sportu, ali i osposobljavanja već postojećeg kadra na poduzetničkim poslovima u turizmu i sportu. Suradnja je, također pokrenuta i s turističkim kompleksom Toplice Sv. Martin, uključivanjem studenata u terensku nastavu u prirodi - obaveznog nastavnog programa učenika osnovnih škola. Zamisao je da studenti Međimurskog veleučilišta izrade dodatne programe i aktivnosti za učenike te provedbom dodatnih aktivnosti učenika doprinesu kvaliteti izvođenja programa škole u prirodi. S druge strane Međimursko veleučilište će kroz vanjsku suradnju uključiti visokostručni kadar Toplica Sv. Martin u izvođenje pojedinih nastavnih programa (hotelijerski menadžment, osnove marketinga) na stručnom studiju Menadžment turizma i sporta i tako pomoći u poboljšanju obrazovne strukture zaposlenih u turizmu na području Međimurske županije. Suradnja s Turističkim kompleksom Cimper iz Murskog Središća pokrenuta je prezentiranjem projekta Rudarsko-murski put, koji se već razvija od 2009. godine u suradnji s gradom Mursko Središće, Turističkom zajednicom Mursko središće, Turističkom zajednicom Međimurske županije i tvrtke TEAM d.d. Cilj projekta je revitalizacija spomenute lokacije stvaranjem zaokružene cjeline koja će biti u stanju pružiti kompleksnu turističku uslugu s ciljem potpunog aktiviranja ove lokacije, te njena uključivanja u turističke tokove Međimurja, kao i očuvati i promovirati međimursku povijesnu, kulturnu, industrijsku i gastronomsku baštinu. Uključivanje studenata sa stručnog studija Menadžment turizma i sporta u projekt Rudarsko-murski put realizirat će se radom studenata na terenu, postavljanjem točaka *gps* uređajem, uključivanjem u program svečanog otvorenja puta. Studenti će turistima održavati prezentacije o povijesti grada Mursko Središće kroz njegovu rudarsku prošlost, značaju rijeke Mure u turističkoj ponudi tog kraja, a također i poticati lokalno stanovništvo i posjetitelje na rekreativne aktivnosti i druženja, te gastronomsku ponudu Cimpera (rudarski meni). Studentima se, uključivanjem u

projekt Rudarsko-murski put, pruža mogućnost aktivnog sudjelovanja i realizacije novih ideja u razvoju i obogaćivanju turističke ponude Međimurske županije. Također stečena znanja mogu koristiti u pisanju seminarskih i završnih radova.

Međimursko veleučilište i Turistička zajednica Međimurske županije razvijat će suradnju u okviru strategije razvoja regionalnog turizma. Međimursko veleučilište planira provoditi seminare za turističke pratitelje i vodiče, a uz teorijska znanja studentima će se nastojati pružiti stručna i praktična znanja uključivanjem turističkih djelatnika Međimurske županije u nastavu, kao vanjskih suradnika ili gosta predavača. U suradnji s konzultantskom kućom Ininovation, a koja se bavi savjetovanjem u području inovacija, transfera tehnologije i razvoja poslovanja, studenti su uključeni u izradu studija izvodljivosti za neke tehnologije koje se trenutno razvijaju za komercijalnu upotrebu u turizmu.

5. Potrebe za stručnim kadrom

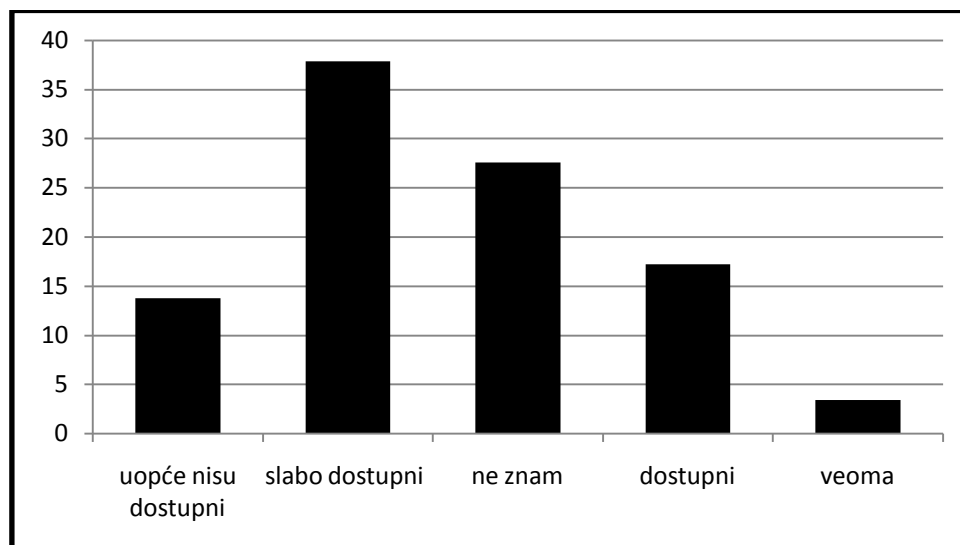
Kao što je prethodno navedeno, nedostatak kadrova velika je prepreka razvoju turizma. U radu Miroslav, Trstenjak i Miščačnik [1] provedeno je empirijsko istraživanje o obrazovnoj strukturi kadrova zaposlenih u turizmu u Međimurskoj županiji kojim je utvrđeno da je udio visokoobrazovanih kadrova u odnosu na prosjek u Hrvatskoj, znatno niži. Za potrebe ovog rada provedena je anketa među turističkim subjektima u Međimurskoj županiji, koju je ispunilo 30 turističkih subjekata. Cilj provedene ankete bio je utvrditi percepciju samih subjekata o značajnosti odgovarajuće stručne spreme za uspjeh poslovanja, o dostupnosti stručnih kadrova na tržištu rada te o ponudi programa stručnih usavršavanja kadrova u turizmu, s obzirom na sve veći značaj cjeloživotnog obrazovanja. Većina subjekata odgovarajuću stručnu spremu ocjenila je značajnom i vrlo značajnom za uspjeh poslovanja poduzeća (čak 80%). Nijedan subjekt nije značajnost odgovarajuće stručne spreme ocijenio nikakvom. Kao slabo značajnu ocijenio ju je samo jedan subjekt. Da je odgovarajuća stručna sprema značajna za poslovanje smatra 14 subjekata, a 10 ih smatra da je vrlo značajna. Rezultati su prikazani na grafu 1

Izvor: originalno anketno istraživanje

Graf 1. Značaj odgovarajuće stručne spreme za uspjeh poslovanja poduzeća

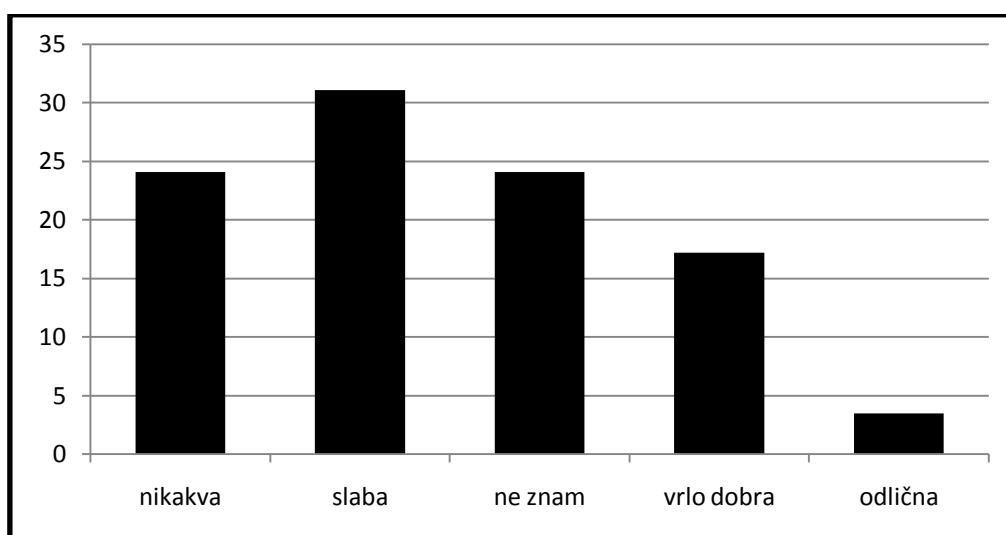
Na grafu 2. prikazani su rezultati ocjene dostupnosti stručnih kadrova na tržištu rada od strane turističkih subjekata. Čak 50% subjekata ocijenilo je da kadrovi uopće nisu dostupni ili su slabo dostupni. Da su kadrovi veoma dostupni ocijenio je samo jedan anketirani subjekt.

Izvor: originalno anketno istraživanje

Graf 2. Dostupnost odgovarajućih stručnih kadrova na tržištu rada

Anketirani subjekti također su ocjenjivali ponudu programa stručnog usavršavanja na području Međimurske županije. Rezultati su prikazani u grafu 3. Više od polovice anketiranih subjekata ocijenilo je ponudu programa usavršavanja nikakvom ili slabom. Samo je jedan subjekt ponudu programa usavršavanja ocijenio odličnom.

Izvor: originalno anketno istraživanje

Graf 3. Ponuda programa stručnog usavršavanja iz područja turizma na području Međimurske županije

6. Zaključak

U radu je prikazana uloga stručnog studija „Menadžmenta u turizmu i sportu“ u razvoju turizma Međimurske županije. Turizam je trenutno najbrže rastući sektor gospodarstva u svijetu. Hrvatska je značajna turistički receptivna zemlja. Međutim osim turistički razvijenog primorskog dijela Hrvatske, kontinentalni dio ima vrlo značajne turističke potencijale koji su nažalost neiskorišteni. Iako Međimurje bilježi značajan porast noćenja turista u posljednjih nekoliko godina, potrebno je uložiti dodatne napore kako institucija tako i poslovnih subjekata kako bi se na održiv način iskoristilo izuzetno prirodno bogatstvo županije. Turizam je prepoznat kao djelatnost koja je od strateškog značaja za razvoj županije. Budući je turizam radno intenzivna djelatnost nameće se pitanje stručnih kadrova kao ključ daljnjeg razvoja.

Iz svega spomenutog može se utvrditi da intenzivni razvoj turizma na području Međimurske županije neminovno uvjetuje potrebu za visokokvalificiranim djelatnicima o kojima će ovisiti kvaliteta usluga određene destinacije. Nedostatak stručnog kadra velika je prepreka razvoju turizma, a zbog relativno malog udjela i nedostatka stručnih kadrova u turizmu Međimurske županije, pokrenut je na Međimurskom veleučilištu u Čakovcu stručni studij Menadžment turizma i sporta, kako bi se edukacijom kadrova i ovaj kraj mogao značajnije razvijati uz osposobljene i stručno educirane menadžere turizma.

Uloga Međimurskog veleučilišta, kao institucije visokog obrazovanja, u razvoju turizma Međimurske županije ostvaruje se kroz suradnju s gospodarskim subjektima, turističkim zajednicama i ostalim subjektima vezanim uz turizam regije. U kratkom razdoblju svojeg postojanja, studenti i zaposlenici veleučilišta aktivno su se uključili u cijeli niz projekata koji doprinose razvoju turizma. Međimursko veleučilište na taj način postaje primjer dobre prakse i aktivan sudionik u razvoju turizma Međimurske županije. Može se zaključiti da je uloga stručnog studija Menadžment turizma i sporta vrlo značajna za razvoj turizma u Međimurju.

7. Literatura

- [1] Miroslav, D.; Trstenjak, M. & Miščančuk, M. (2010). *Obrazovna struktura zaposlenih u turizmu u Međimurskoj županiji*. U: Breslauer, N, ur. *1. Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu*. Čakovec, str. 102-107.
- [2] Barro, R. J. & Lee, J.W. (2001). *International Data on Educational Attainment: Updates and Implications*. Cambridge: NBER.
- [3] OECD (2007). *Understanding the regional contribution of higher education institutions: A literature review*. Paris: OECD.
- [4] Bartoluci, M. & Budimski, V. (2010). *Stručni kadrovi u turizmu*. U: Breslauer, N, ur. *1. Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu*. Čakovec, str. 7-19.
- [5] Breslauer, N. (2010). *Edukacija za potrebe turizma i sporta u Hrvatskoj s osvrtom na Međimursku županiju*. U: Breslauer, N, ur. *1. Hrvatski znanstveno stručni skup o menadžmentu u turizmu i sportu*. Čakovec, str. 20-30.

Photo 021. Blindworm / Sljepić